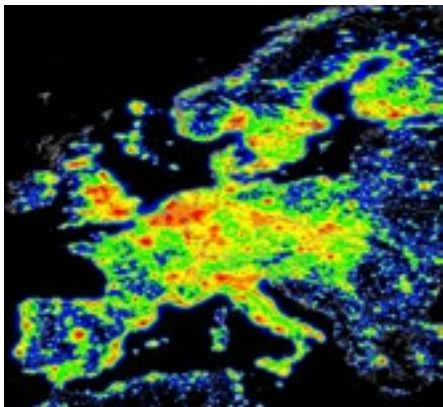

Här lockar man turister – med släckta lampor

Av Mikael Jägerbrand

De flesta av världens invånare bor i dag i städer där det nästan är omöjligt att se natthimlen. Nu satsar 100-tals småstäder och nationalparker miljontals kronor på att locka turister som vill se stjärnor. Man gör det genom att modernisera eller släcka ner belysningen.

Intresset för astronomi och rymden är större än på mycket länge. Tidningar, tv och bio är fyllda med filmer och dokumentärer om kometer, astronauter och färder till planeter som Mars och Pluto. Samtidigt som intresset har ökat så har en allt mindre del av världens befolkning möjlighet att se stjärnhimlen där de bor. Ljusföroreningarna i alla större städer gör att det bara är möjligt att se de allra kraftigaste stjärnorna. En undersökning i Storbritannien visade att bara 1 av 20 invånare kan se mer än 31 stjärnor under en natt med bra väder. Det här har gjort att "astroturismen" ökat lavinartat. Besökare är beredda att åka tiotals, eller hundratals, mil för en chans att få se en mörk himmel. Runt om i hela världen satsar man nu miljontals kronor på att locka astroturister.

De senaste åren har satsningar gjorts från Kanada, USA och Skottland i norr till Namibia, Chile och Nya Zeeland i söder. Några av de platser som satsat mest på att locka mörkerälskare är de brittiska kanalöarna Sark och Isle of Man. – Vår turism är inriktad på soligt väder men det här kan locka besökare i tjocka tröjor under vintermånaderna när vi har underbara natthimlar, säger Sarks turistchef Paul Williams till tidningen The Guardian. Lilla Sark utsågs till världens första "mörk himmel"-ö redan 2011 av den ideella organisationen International Dark-Sky Association, IDA, med högkvarter i Arizona. Det är IDA som utfärdar flera olika typer av "mörk himmel"-certifiering, eller "dark sky" som det ofta kallas även

på svenska. I dag finns det ca 100 mörka parker, reservat och samhällen. För Sark var det relativt enkelt att bli klassad som mörkt. Ön har bara 600 invånare och har vare sig gatulyktor eller bilar. Under arbetet med att minska ljusföroreningar så kartlade man varenda utelampa på hela den 5,5 kvadratkilometer stora ön och kartlade himlen med tusentals foton och mätningar.

På andra platser har man ändrat plan- och byggregler eller till och med infört lagar om både watt-antal och mörkläggnings vissa klockslag. Olika typer av "mörkerlagar" har införts i mer än 300 städer i USA, bland annat Malibu, men även i EU-landet Slovenien.

I ett naturreservat i Namibia har man till och med infört nya trafikregler – när det är fullmåne får bilarna enbart använda varselljus. Den största turistsatsningen görs just nu i Northumberland International Dark Sky Park i norra England. Det här är den största mörk himmel-parken i Europa. Just nu bygger man ett besökscenter med ett observatorium för en kvarts miljard kronor, men man planerar redan en hel "astro-by" med både planetarium, flera stora teleskop och ett särskilt astro-hotell. – Vi brukar bara se på landskap som något som slutar vid horisonten men varför inte också se det som finns ovanför oss, säger Northumberlands nationalparks turistchef Duncan Wise.

Exempel på turist-satsningar

- Nattvandringar.
- Stjärnhimmelsfestivaler.
- Hotell som har liggstolar och teleskop

på rummen.

- Astronomi-kurser och föreläsningar.
- Rymdobservatorier som enbart har öppet för allmänheten.
- Anslagstavlor med dagsaktuella stjärnkartor.
- Nattpfoto-kurser.
- Stjärnsafari.
- Bröllop under stjärnorna.

Så kollar du mörkret för din himmel

- Kan du läsa rubrikerna i tidningen utomhus på natten. Då är din natthimmel extremt ljus.
- Finns det ljus från grannstäder vid horisonten? Då är risken stor att din himmel är rätt ljus.
- Kan du se Vintergatan? Det är ett tecken på att du inte har mycket ljusföroreningar.
- Jämför din natthimmel med den officiella Bortle-skalan. Du kan ladda ner den på sajten stellarium.
- Leta upp en stjärnkarta eller en app och leta upp galaxen M33. Kan du se den så har du en mycket mörk himmel.

Krav för mörk himmel-certifiering

- Ett stort antal mätningar av ljuset nattetid.
- Ett stort antal digitala bilder, tagna under en längre tid.
- Området måste vara tillgängligt för allmänheten.
- Himlen måste vara mörkare än 20 magnituder/bågsekund.
- En detaljerad plan för hur ljusföroreningarna ska hållas på så låg nivå som möjligt.

Den här skalan avgör om din natthimmel verkligen är mörk. Foto: stellarium.org

